

Význam a úlohy **ŠPORTOVEJ DIPLOMACIE**

IVAN ŠTULAJTER   DANKA BARTEKOVÁ   PETER TEREM

Význam a úlohy **SPORTOVEJ DIPLOMACIE**

IVAN ŠTULAJTER   DANKA BARTEKOVÁ   PETER TEREM

Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici
Fakulta politických vied a medzinárodných vzťahov
Katedra medzinárodných vzťahov a diplomacie

Ivan Štulajter
Danka Barteková
Peter Terem

Význam a úlohy športovej diplomacie

2018

© PaedDr. Ivan Štulajter, PhD.

Mgr. Danka Barteková

prof. PhDr. Peter Terem, PhD

Význam a úlohy športovej diplomacie

Vysokoškolská učebnica bola zaradená do edičného plánu Fakulty politických vied a medzinárodných vzťahov Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici na zasadnutí Edičnej komisie dňa 30.1.2018.

Vysokoškolská učebnica je publikovaná v rámci výskumného projektu VEGA č. 1/0949/17.

Recenzenti: prof. PaedDr. Karol Görner, PhD.
doc. PhDr. Dalibor Vlček, CSc.
PaedDr. Robert Rozim, PhD.

Vydavateľ: Belianum. Vydavateľstvo Univerzity Mateja Bela
v Banskej Bystrici
Fakulta politických vied a medzinárodných vzťahov

Vydalo:

Belianum. Vydavateľstvo Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici.
Fakulta politických vied a medzinárodných vzťahov. Katedra medzinárodných vzťahov a diplomacie.

ISBN 978-80-557-1518-6

Obsah

PREDHOVOR	5
1 ÚVOD DO PROBLEMATIKY ŠPORTOVEJ DIPLOMACIE.....	7
1.1 Vymedzenie pojmu športová diplomacia	8
1.2 Formy, prostriedky a úlohy športovej diplomacie	11
1.3 Vzájomná interakcia športu a politiky.....	15
1.4 Športová diplomacia ako súčasť mäkkej moci štátu	27
2 SUBJEKTY ŠPORTOVEJ DIPLOMACIE	41
2.1 Medzinárodný olympijský výbor.....	43
2.2 FIFA (<i>Fédération Internationale de Football Association</i>)	46
2.3 UEFA (<i>Union of European Football Associations</i>).....	48
2.4 ECA (<i>European Club Associations</i>).....	53
2.5 Medzinárodná biatlonová únia (IBU).....	55
2.6 Európska únia a jej športová politika.....	56
2.7 Slovenská republika a jej športová politika	61
2.8 Športová politika USA	66
2.9 Športová politika Ruska	72
LITERATÚRA	81
3 PRÍPADOVÉ ŠTÚDIE ŠPORTOVEJ DIPLOMACIE Z HISTORICKÉHO POHLADU	85
3.1 Šport ako prostriedok budovania národného povedomia a sebavedomia	98
3.2 Zlepšenie imidžu krajiny prostredníctvom organizácie olympijských hier.....	100
3.3 Využitie športu na propagandu.....	103
3.4 Gestá športovcov, ktoré otriasli politikou.....	104
4 INTERDISCIPLINARITA V ŠPORTOVEJ DIPLOMACII.....	117
4.1 Šport, ekonomika a podnikanie	117
4.2 Šport a masmédiá	125
4.3 Športová globalizácia a migrácia.....	128
4.4 Šport ako náboženstvo.....	134
4.5 Šport a právo	135
4.6 Šport a medzinárodná spolupráca.....	143
4.7 Šport a rasizmus	146
4.8 Šport a životné prostredie.....	150

PREDHOVOR

Vysokoškolská učebnica “Význam a úlohy športovej diplomacie”, ktorá sa Vám dostáva do rúk, je druhou publikáciou autorského kolektívu z Katedry medzinárodných vzťahov a diplomacie Fakulty politických vied a medzinárodných vzťahov Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici, ktorá sa venuje témam športovej diplomacie. Vzhľadom na to, že v poslednom období sa športová diplomacia ako súčasť verejnej diplomacie, príp. kultúrnej diplomacie stáva dynamicky rozvíjajúcou oblasťou, predpokladáme intenzívnejší rozvoj jej teoretickej základne, ako aj širšie uplatnenie praktických prístupov ku komplexným medzinárodno-politickým a spoločensko-politickým témam. Predkladaná publikácia je vyjadrením úsilia autorského kolektívu rozšíriť portfólio informácií o športovej diplomacii využitelných o.i. v politickej, športovej a akademickej teórii a praxi.

Športovú diplomaciu chápeme z rôznych hľadísk. Z pohľadu politického ju možno charakterizovať ako súhrn diplomatických nástrojov a prostriedkov, ktoré predstavujú spôsob komunikácie medzi jednotlivými aktérmi v športe, ale aj ako schopnosť vyjednávať o politických skutočnostiach prostredníctvom prostriedkov, ktoré ponúka medzinárodné športové dianie. Športová diplomacia a jej aplikácia v praxi je prostredníctvom svojich športových vyslancov nástrojom komunikácie a neoddeliteľným prvkom politiky Európskej únie, či Organizácie Spojených národov. Diplomacia prostredníctvom športu prispieva k vytváraniu priaznivého obrazu krajiny v zahraničí a k zlepšeniu vzťahov s partnerskými krajinami. Význam a sila športu ako nástroja verejnej diplomacie neustále rastie a prepojenie športu s diplomaciou môže priniesť pozitívne výsledky v oblasti zahraničnej politiky.

Ďalšou sférou pôsobnosti športovej diplomacie je využívanie športu ako nástroja na podporu vzdelávania, zdravia alebo celkového sociálno-ekonomického rozvoja s cieľom presadzovať a šíriť princípy olympizmu a aplikovať ich v praxi. Neoddeliteľnou súčasťou športovej diplomacie sú jej príbuzné interdisciplinárne oblasti, preto v publikácii prezentujeme komplexnejšie pohľady vo vzťahu rôznych spoločenských oblastí a športovej diplomacie.

Predmet „Športová diplomacia” je na Fakulte politických vied a medzinárodných vzťahov Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici dôležitou súčasťou študijného programu “Medzinárodné vzťahy”. Ponúka študentom hlbší pohľad na rastúci potenciál športovej diplomacie v napĺňaní cieľov zahraničnej politiky a približuje pozitívne

spôsoby ovplyvňovania politických, sociálno-ekonomických a kultúrnych aspektov medzinárodných vzťahov. Veríme, že aj v poradí druhá publikácia o športovej diplomacii bude prínosnou nielen v akademickom prostredí, ale zaujme aj širokú odbornú verejnosť. Autori predpokladajú, že predložená publikácia prispeje k ďalšiemu prehĺbeniu existujúcej poznatkovej bázy, vyplní existujúce medzery v ponuke odbornej literatúry zameranej na témy súvisiace so športovou diplomaciou a stimuluje produktívnu diskusiu o jej ďalšom rozvoji.

Autori

1 ÚVOD DO PROBLEMATIKY ŠPORTOVEJ DIPLOMACIE

Prepájanie politiky a športu, medzinárodnej politiky a športu, diplomacie a športu alebo športovej diplomacie a zahraničnej politiky je v ostatných dvoch dekádach čoraz intenzívnejšie. Súčasnosť a budúcnosť medzinárodných vzťahov potrebuje ako efektívne využívanie športu v diplomacii zo strany vlád, tak aj efektívne využívanie diplomacie medzinárodnými športovými organizáciami. Táto skutočnosť je v teórii aj praxi dostatočne známa, ale stále pomerne podceňovaná. Ťažkosti so všeobecnou akceptovateľnosťou objektu a predmetu štúdia športovej diplomacie súvisia s nedostatočne rozvinutou teoretickou základňou. Okrem sporadických a špecificky orientovaných článkov napr. o ping-pongovej diplomacii, kriketovej diplomacii a pod., v súčasnosti abscentuje hlbší výskum, ktorý by poskytol adekvátnu teoreticko-metodologickú základňu a dostatočne početné empirické údaje v témach týkajúcich sa športovej diplomacie. Súčasný vývoj medzinárodných vzťahov prináša prirodzenú spoločenskú objednávku na hľadanie synergií, ktoré by uvedený deficit odstránili. Môžeme však konštatovať, že pojem športová diplomacia vyjadruje hlavne využitie športu ako prostriedku na ovplyvnenie diplomatických, sociálnych a politických vzťahov.

Šport ako diplomatický nástroj dokáže prekonávať a presahovať kultúrne rozdiely a dokáže spájať ľudí. Inštitúty športu a diplomacie majú veľa spoločného a ich prepojenie pomáha šíriť pozitívne športové hodnoty ako sú vzájomný rešpekt, disciplína, tolerancia a súcit v oblasti politických vzťahov. Význam a sila športu ako nástroja verejnej diplomacie neustále rastie a prepojenie športu s diplomaciou pomáha plniť mnoho cieľov zahraničnej politiky, či už ide o zmenu režimu alebo otvorenie dverí pre vzájomný dialóg medzi štátmi. Významnou je aj skutočnosť, že povzbudzuje prejavy národného vedomia, aj keď musíme pripustiť, že nie vždy len pozitívne, keďže občas napomáha aj nekritickeému povyšovaniu jedného národa nad iným.

Hoci je samotný pojem športová diplomacia ešte stále novotvarom (predovšetkým v našich zemepisných šírkach), je šport ako súčasť kultúrnej alebo verejnej diplomacie jej dôležitým nástrojom. Športová diplomacia prispieva nielen k vytváraniu priaznivého obrazu krajiny v zahraničí, či k posilňovaniu reputácie krajiny, ale prispieva aj k harmonizácii vzťahov s partnerskými krajinami. Ďalším aspektom zahraničných vzťahov je využívanie športu ako nástroja celkovej vonkajšej rozvojovej pomoci, kde šport predstavuje prostriedok na podporu vzdelávania, zdravia alebo celkového sociálno-ekonomického rozvoja. Zo športu sa postupne stáva fenomén zahraničnej politiky v oblasti prezentovania resp. zviditeľnenia danej krajiny.

Nemenej významným medzníkom prepájania športu a politiky resp. diplomacie je aj fakt, že Medzinárodný olympijský výbor (MOV) sa ako prvá športová organizácia na svete stala v roku 2009 pozorovateľom v Organizácii Spojených národov (OSN). Pritom OSN už od roku 1994 z iniciatívy MOV vyhlasuje prímerie počas trvania olympijských hier. Význam MOV spočíva aj v tom, že olympijské hnutie sa nachádza v každom kúte sveta a prispieva tým k prepájaniu jednotlivých národov a kultúr. MOV okrem toho finančne podporuje olympijské hnutie v celom svete vrátane národných výborov.

1.1 Vymedzenie pojmu športová diplomacia

Z pohľadu politického možno športovú diplomáciu charakterizovať ako súhrn rôznych diplomatických nástrojov a prostriedkov, ktoré predstavujú spôsob komunikácie medzi jednotlivými aktérmi v športe. V tomto prípade sú však aktérmi v športe nielen športovci a organizované medzinárodné športové hnutie, napr. Medzinárodný olympijský výbor (MOV), národné olympijské výbory (NOV), či medzinárodné športové federácie; ale počíta sa i s účasťou štátov a medzinárodných organizácií za predpokladu, že majú záujem participovať na medzinárodných športových podujatiach a majú záujem využívať šport na politické ciele. V takomto prípade možno športovú diplomáciu chápať ako riadenú a uvedomelú komunikáciu, potrebnú v prípade ochoty zúčastnených strán riešiť medzinárodné problémy politického charakteru prostredníctvom športu. (Gerrard, 2008)

Športová diplomacia je teda umením vyjednávať o politických skutočnostiach prostredníctvom prostriedkov, ktoré ponúka medzinárodný šport a ktoré sú limitované športom. Z pohľadu nepolitického možno pojem športovej diplomacie aplikovať na systém riadenia športu na medzinárodnej úrovni, jeho organizáciu a spravovanie. Športová diplomacia je chápaná ako spôsob komunikácie medzi orgánmi zodpovednými za riadenie športu na medzinárodnej a národnej úrovni a ako snaha riešiť spory medzi nimi prostredníctvom hľadania kompromisu. (Guttmann, 2002)

Pri hľadaní významu pojmu športová diplomacia sa časť autorov (Gerrard, 2008, Gerin, 2007) prikláňa k zaradeniu športovej diplomacie do verejnej diplomacie (z angl. *public diplomacy*). Tento pojem vo všeobecnosti zahŕňa uvedomelú činnosť v prospech záujmov štátu alebo medzinárodného spoločenstva, ktorú vykonávajú významné osobnosti, predstavitelia verejného, spoločenského, kultúrneho, športového či vedeckého života, prípadne bývalí významní predstavitelia politického života ako súčasť dobrovoľných občianskych aktivít. (Gerrard, 2008) Keďže je toto ponímanie limitované

angažovaním jednej, či viacerých významných osobností a nezahŕňa v sebe uvedomelú a cielenú činnosť olympijských výborov (MOV či jednotlivých NOV), nezahŕňa aktérov vládneho alebo nevládneho charakteru, ktoré sa môžu podieľať na ovplyvňovaní politického života prostredníctvom športu, nemožno toto ponímanie považovať za dostačujúce. Športová diplomacia prostredníctvom významných osobností svetového športu je parciálnou, no tiež dôležitou súčasťou širšieho – politického – chápania pojmu športová diplomacia.

Chápanie športovej diplomacie ako činnosti významných osobností športu je tradične rozšírené v Spojených štátoch amerických, ktoré venujú programu verejných vyslancov veľkú pozornosť. V štruktúrach Ministerstva zahraničných vecí USA v kompetencii Úradu pre študijné a kultúrne záležitosti je zriadený program *Sports United*, ktorého cieľom je nadviazanie dialógu s mládežou sveta prostredníctvom športu. Vyslancami verejnej diplomacie USA sú napríklad krasokorčuľiarika Michelle Kwanová a baseballista Cal Ripken¹. Rovnako ako Spojené štáty americké využíva potenciál verejnej diplomacie športových hviezd i Organizácia Spojených národov.

Vymenovaním celosvetovo známeho anglického futbalistu Davida Beckhama (2005), dlhoročnej tenisovej svetovej jednotky Rogera Federera (2006) alebo vynikajúcej tenistky Sereny Williamsovej (2011) za vyslancov dobrej vôle, sa agentúry OSN snažia pritaľnúť pozornosť k určitej problematike vo svojej agende. Predovšetkým ide o rozvoj mierových vzťahov prostredníctvom športu. Vyslancom dobrej vôle bol v minulosti i svetovo uznávaný a populárny boxer Muhammad Ali, ktorého agendu tvoril boj za odstránenie svetovej chudoby. Hoci tieto aktivity a programy nezaznamenali väčšie politické úspechy a výraznejšie neovplyvnili vzťahy medzi vysielajúcim a prijímajúcim štátom, ich význam spočíva predovšetkým v rozvoji priateľských vzťahov, spolupráci v oblasti kultúry a športu, od ktorej sa očakáva, že bude impulzom pre dobrú politickú a ekonomickú spoluprácu. (Pound, 2006)

V prípade OSN má program vyslancov dobrej vôle poukázat' na ochotu športových osobností svetového významu riešiť svetové problémy a vyvolať tak medzinárodný záujem o ne. Význam vyslancov dobrej vôle je však zväčša symbolický.

Ďalším typom športovej diplomacie z hľadiska počtu aktérov je športová diplomacia zameraná na ovplyvnenie verejnosti. Medzinárodná verejnosť sa stáva účastníkom diplomatickej komunikácie z pozície diváka. Keďže mnohé športové odvetvia

---

¹ Pozri: <http://www.culturaldiplomacy.org/academy/content/pdf/participant-papers/2011-symposium/Sports-Diplomacy-a-hybrid-of-two-halves--Dr-Stuart-Murray.pdf>

sú ostro sledované a veľmi populárne medzi športovými fanúšikmi celého sveta, stávajú sa športovci osobnosťami svetového formátu. Z tejto pozície majú možnosť ovplyvniť verejnú mienku v oblastiach, ktoré nesúvisia priamo s ich športom. Diplomatically činnými aktérmi sa stávajú nielen športovci a športové kolektívy, ale aj mimovládne organizácie a rôzne nepochitické združenia, ktoré využívajú športové podujatia medzinárodného významu na prezentovanie svojho názoru svetovej verejnosti a sledujú tým určitý politický cieľ. (Grexa, Souček, 2007) Tieto prípady nespádajú ani do jednej z už spomenutých kategórií športovej diplomacie (bilaterálnej a multilaterálnej), preto je tradičná klasifikácia na základe počtu aktérov, prevzatá z diplomatickej teórie, nedostačujúca pre oblasť športovej diplomacie a je potrebné vytvoriť samostatnú kategóriu. Do nej možno zahrnúť aktivity športovcov, ktorými využili potenciál účastníka OH, aby poukázali na určitý politický problém.

Známy je prípad amerických atlétov Tommieho Smitha a Johna Carlosa na OH 1968 v Mexico City. (Procházka, 1984) Obaja atléti tmavej pleti svojím gestom – pozdravom bojovníkov proti rasizmu – podporili hnutie proti rasizmu počas slávnostného ceremonálu. „Športovou diplomatkou“ sa stala aj vynikajúca československá gymnastka Věra Čáslavská. Symbolom jej odporu proti sovietskej agresii voči ČSSR v auguste 1968 bolo, že keď po cvičení v prostrných, v ktorom sa o víťazstvo delila s Larissou Petrikovou zo ZSSR, hrali po československej aj sovietsku hymnu, sklonila hlavu a odvrátila sa od vlajok. (ibid.) Pritom je potrebné uvedomiť si, že prvotné ciele športu nemajú politický charakter.

Športová diplomacia ako prostriedok riešenia problémov v oblasti medzinárodných vzťahov prostredníctvom športu a športovej terminológie sa vyvinula predovšetkým za účelom zachovania športových ideálov prekračujúcich hranice politických vzťahov. Spočiatku bolo cieľom udržať šport mimo medzinárodnej politiky, avšak postupne, uvedomujúc si politický potenciál športu, sa cieľom stala nielen pasívna obrana ideálov, ale aj aktívne využitie politického potenciálu športu v medzinárodných vzťahoch². Rôzne nástroje športovej diplomacie sledovali rôzne ciele a podľa Gerrarda (2008) ich možno zaradiť do týchto skupín:

1. zachovanie olympijských ideálov a obrana olympijského hnutia pred negatívnymi politickými hrozbami;
2. mierové riešenie medzinárodných sporov, zmierňovanie napätia medzi jednotlivými členmi hnutia a zabránenie eskalácii vzájomného napätia;

---

² Pozri: <http://www.exchangediplomacy.com/the-power-of-sport-should-sport-and-diplomacy-mix>.

3. zlepšenie imidžu krajiny vo svete a prezentácia v čo najlepšom svetle;
4. prínos v oblasti diplomatických vzťahov, napríklad nadviazanie diplomatických stykov medzi USA a Čínou po „pingpongovej diplomacii“;
5. prezentácia politických názorov prostredníctvom športovcov i správania sa športových organizácií; nadväzovanie priateľských kontaktov a stykov medzi krajinami.

1.2 Formy, prostriedky a úlohy športovej diplomacie

Na vysvetlenie pojmu športová diplomacia je nevyhnutné špecifikovať prostriedky, ktoré tvoria jej súčasť. Tak ako v tradičnom ponímaní diplomacie zohráva najdôležitejšiu úlohu rokovanie, či už priame alebo sprostredkované, platí to rovnako aj v oblasti športovej diplomacie. Športové podujatia medzinárodného charakteru poskytujú aj iné prostriedky, ktoré je možné použiť na diplomatické účely a diplomatmi sa v tejto oblasti stávajú nielen členovia riadiacich organizácií na medzinárodnej i štátnej úrovni, vyslanci splnomocnení rokovať v mene najrôznejších aktérov, ale aj športovci ktorí prostredníctvom svojho vystupovania, športových výkonov a diplomatických aktivít predstavujú tých najdôležitejších poslov a vyslancov. (Carr, 1973) Uvedomujúc si postavenie športových osobností, môžeme vymedziť konkrétne prostriedky uplatňované v športovej diplomacii.

Diplomatická korešpondencia

Základnou formou diplomatickej komunikácie je písomná komunikácia prostredníctvom zasielania správ, nôt, oznámení a iných oficiálnych listov. V oblasti športovej diplomacie je korešpondencia nevyhnutná na dorozumievanie sa medzi jednotlivými aktérmi, pričom ide predovšetkým o oficiálnu komunikáciu medzi orgánmi športového a politického charakteru. Medzinárodný olympijský výbor komunikuje s národnými výbormi najmä prostredníctvom korešpondencie, ak neberieme do úvahy osobné rokovania prezidenta MOV s predstaviteľmi NOV a rozhovory počas Zasadnutí MOV. Korešpondencia však nemá status diplomatickej pošty a nevzťahujú sa na ňu imunity, ktoré diplomatickej pošte priznáva Viedenský dohovor o diplomatických stykoch z roku 1961. Je potrebné zdôrazniť, že posielanie oficiálnych listov s hlavičkou MOV politickým predstaviteľom nie je v olympijskej histórii ojedinelý jav. Napríklad, počas II. svetovej vojny, keď bola činnosť MOV dočasne pozastavená, udržiaval jeho vtedajší predseda Belgičan Henri de Baillet-Latour komunikáciu s ostatnými členmi prostredníctvom oficiálnych listov. Zaujímavá je i jeho angažovanosť v medzinárodnej

politike, keď z pozície predsedu MOV prostredníctvom oficiálnych listov s hlavičkou MOV žiadal nemeckého kancelára Adolfa Hitlera o miernejšiu okupáciu Belgicka a informoval ho o formovaní komunistického odboja v krajine³.

Rokovanie

Najdôležitejšou formou diplomatickej komunikácie je rokovanie. V oblasti športovej diplomacie je rokovanie a vyjednávanie bazálnym komunikačným prostriedkom. Oficiálne rokovanie je najzákladnejším predpokladom prijímania dôležitých politických rozhodnutí. Vo všeobecnosti sa preferuje rokovanie priame, či už bilaterálne (napr. rokovania prezidenta MOV Juana Antonia Samarancha o spoločnom usporiadaní olympijských hier v roku 1988 v Soule a Pchjongjangu, hlavných mestách oboch štátov rozdelenej Kórey) alebo multilaterálne. O mnohých politických otázkach sa diskutovalo na zasadnutiach MOV, napríklad na zasadnutí MOV v Paríži v roku 1955 sa členovia MOV za prítomnosti delegácií zo Spolkovej republiky Nemecko i Nemeckej demokratickej republiky zhodli na tom, že podporia účasť spoločného nemeckého tímu v Melbourne v roku 1956. (Pound, 2006) Niekedy bolo potrebné, aby rokovania zorganizoval a zúčastnil sa na nich sprostredkovateľ. Prirodzene najdôveryhodnejším sprostredkovateľom bol prezident MOV, ktorý počas rokovaní presadzoval myšlienky vzájomnej spolupráce a *fair play*.

Diplomatickí sprostredkovatelia

Počas bohatej histórie olympijského hnutia bol MOV nútený komunikovať s predstaviteľmi štátov, ktorých členstvo v olympijskej rodine bolo problémové. V takýchto prípadoch využíval MOV služby diplomatických sprostredkovateľov – mediátorov zodpovedných za komunikáciu medzi MOV a predstaviteľmi štátu. Takýmto diplomatom – sprostredkovateľom bol napríklad Mexičan Mario Vázquez-Raña, bývalý prezident Asociácie národných olympijských výborov (ANOV), ktorý vyjednával s prezidentom Kuby Fidelom Castrom o účasti kubánskych športovcov na OH v Moskve a v Los Angeles v rokoch 1980 a 1984. (Pound, 2006) Ako sprostredkovateľ medzi štátmi sa výrazne angažoval aj Juan Antonio Samaranch, prezident MOV od roku 1980. (Procházka, 1984) Ako politicky neutrálny predstaviteľ olympijského hnutia pozval 24. apríla 1984 najvyšších predstaviteľov športu v Spojených štátoch amerických a ZSSR, aby s nimi

---

³ Hoci nie je známe, či list predsedu MOV napokon Adolf Hitler čítal, tento dokument predstavuje jasný príklad snahy o ovplyvnenie medzinárodnej politiky predsedom celosvetovej športovej organizácie prostredníctvom svojej funkcie.

prediskutoval účasť ZSSR na olympijských hrách v Los Angeles, pričom vyhlásil, že nevidí dôvod prečo by Moskva mala Hry bojkotovať. (Gerin, 2007)

Diplomatické misie a vyšetrovacie komisie

Dôležitými prostriedkami, ktorými mohol MOV ovplyvňovať medzinárodno-politickú situáciu boli misie a vyšetrovacie komisie s mandátom MOV. Ich úlohou bol predovšetkým zber informácií a udržiavanie priateľského dialógu medzi MOV a jednotlivými národnými olympijskými výbormi, resp. politickými orgánmi štátu zodpovednými za riadenie športu. Vyšetrovaciu komisiu pod vedením Lorda Killanina zvolal MOV na prešetrenie miery zasahovania rasovej diskriminácie v Juhoafrickej republike do riadenia športu a olympijského hnutia v krajine. (Bridges, 2008) Napriek jej pozitívnym výsledkom sa dočasné vylúčenie JAR z olympijského hnutia ťahalo až do leta 1991, keď MOV uznal NOV Juhoafrickej republiky (NOCSA) za reprezentanta JAR v olympijskom hnutí. Okrem vyšetrovacej komisie, ktorej MOV priznal jasný cieľ preverenia situácie v športovom riadení v krajine, vyslal v minulosti MOV niekoľko misíí, ktorých cieľom bol priateľský dialóg a podpora spolupráce medzi MOV a športovými orgánmi v krajine. Najsvetlejším príkladom je misia MOV pod vedením Alexandra Siperca, člena MOV z Rumunska, ktorej cieľom bolo preveriť postoj Severnej Kórey pod zámenkou priateľskej návštevy delegácie MOV. (Savada, 1997) Napriek tomu, že Severná Kórea neumožnila misii MOV prechod cez najstráženejší hraničný prechod Pchamundžon, splnila svoj účel – presvedčila MOV o tom, že dosiahnuť kompromis bude s najväčšou pravdepodobnosťou nemožné.

Poslovia dobrej vôle a športoví vyslanci

Status známeho a úspešného športovca zabezpečuje jeho nositeľovi svetovú popularitu a uznanie, ale takisto potenciál šíriť športového ducha a olympijské ideály vo svete. Prvými poslami dobrej vôle boli na požiadanie americkej vlády stolní tenisti v sedemdesiatych rokoch 20. storočia, ktorí otvorili dvere diplomatickému zblížovaniu medzi Spojenými štátmi americkými a Čínskou ľudovou republikou. Vzťahy medzi štátmi sa vážne naštrbili po zvrhnutí nacionalistickej vlády Mao Ce-tungom v októbri 1949. Poradca pre štátnu bezpečnosť Henry Kissinger podnikol v roku 1971 dve tajné návštevy do Pekingu a vzápätí nato dňa 6. apríla 1971 prišla „neočakávaná“ pozvánka pre stolnotenisový tím Spojených štátov amerických, aby navštívil Čínu a odohrali sériu exhibičných zápasov. (Procházka, 1984) Celkovo deväť športovcov tvorilo tím z USA,

ktorý od roku 1949 ako prvý vstúpil na územie Číny. Následne na to navštívil prezident Richard Nixon Peking a touto priateľskou návštevou sa začal proces zblížovania medzi nepriateľmi počas studenej vojny. Športovci tým otvorili dvere k zblížovaniu medzi dvoma svetovými mocnosťami⁴.

Na základe vyššie uvedených príkladov je možné vymedziť dve formy športovej diplomacie z hľadiska úrovne komunikácie: športovú diplomáciu oficiálnu a neoficiálnu. Oficiálna športová diplomacia zahŕňa prostriedky a nástroje diplomatickej komunikácie na oficiálnej úrovni, predovšetkým medzi MOV, národnými výbormi jednotlivých členov olympijskej rodiny, športovými a politickými autoritami v štáte. Neoficiálna športová diplomacia zahŕňa predovšetkým činnosť športovcov, ich súkromné i oficiálne aktivity uvedomelo konané s cieľom ovplyvniť politiku krajiny, resp. krajín, vyjadriť svoj názor na politickú situáciu, prípadne prezentovať svoje postoje na verejnosti. Avšak vychádzajúc z toho, že športovci sa na základe svojich športových výkonov a prezentovania sa na OH v minulosti v mnohých prípadoch aktívne politicky angažovali, je potrebné zahrnúť činnosť športovcov pod problematiku športovej diplomacie ako takej.

Na základe teórie diplomatickej vedy a na základe počtu účastníkov pri diplomatickej komunikácii je možné vymedziť bilaterálnu a multilaterálnu komunikáciu. Táto klasifikácia je však v prípade športovej diplomacie nedostačujúca, keďže nezahŕňa aktivity športovcov a mimovládnych organizácií, ktorých adresátom je medzinárodná verejnosť. Druh športovej diplomacie, ktorej „účastníkom“ je verejnosť ako aktér v medzinárodnom systéme, možno vyčleniť na základe existencie prostriedkov, ktorými tradičná diplomacia nedisponuje – možnosťou verejnej prezentácie názorov športovcov a najrôznejších mimovládnych organizácií, ktorými sa snažia ovplyvniť verejnú mienku a pritiahnuť pozornosť na určitý problém. Možno ju veľmi všeobecne nazvať športovou diplomaciou „zameranou na ovplyvnenie verejnosti“.

Bilaterálna športová diplomacia sa týka predovšetkým bilaterálnych rokovaní, teda rokovaní medzi dvoma účastníkmi, resp. stranami. Najčastejšie ide o rokovanie MOV v zastúpení svojím predsedom, resp. prezidentom a predstaviteľom NOV členskej krajiny. Príklad možno nájsť v procese vyjednávania dejiska OH 1988 v Soule, keď sa Juan Antonio Samaranch snažil presadiť myšlienku spoločného usporiadania OH v Soule a v Pchjongjangu, čím chcel dospieť k zmierneniu napätých vzťahov medzi Severnou a Južnou Kóreou. Samaranch viedol nespočetné množstvo rozhovorov s predstaviteľmi Južnej a

---

⁴ Pozri: <http://www.culturaldiplomacy.org/academy/content/pdf/participant-papers/2011-symposium/Sports-Diplomacy-a-hybrid-of-two-halves--Dr-Stuart-Murray.pdf>.